

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28 Cor.
Pe un jum. . . 14
Pe o lună . . . 2.40

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 filerl.
Manuscripte nu să inapo-
lază.

Cangrena din Bihor.

— Prânzul episcopului Radu. —

Arad, 24 Ianuarie.

În vreme ce comitetul național e în plină activitate internă și-l caută cu lampa lui Diogen pe Mangra printre șirele „Tribunei” și în poeziile lui Goga, membrii aceluiș comitet, alături de Mangra azistă la o adevărată bachanalie în somptuosul palat episcopal din Oradea mare, aranjată cu multă iscusință de P. S. Sa episcopul Demetriu Radu. Naționalistul episcop de astăvară a socotit că e momentul cel mai potrivit pentru punerea în scenă a unei înfrățiri maghiaro-române, la care alătura de corifeii unguri din Oradea mare i'a împerechiat în cel mai perfect ansamblu pe Români de naștere Vasile Mangra și Papp Iános cu naționaliștii Dr. Aurel Lazar, membru în comitetul național, cu Dr. Coriolan Papp și Dr. Isidor Popp, (care s'a dus din Lugos să ia parte) toți cunoscuți acuzatori ai „Tribunei” de mangrism, tiszaism etc.

Fericitul amfitrion, înconjurat de această societate distinsă a ridicat cel dintâi paharul și a vorbit cu multă efusiune despre colegul său episcop conte Széchenyi Miklos, cu care l' unește comunitatea misiunii apostolice, acolo pe țarmurile Crișului repede, patria nefericită a sutelor de mii de Români, cari zac în cea mai cumplită mizerie și întunecime, lipsiți de școală, decimați de boli, terenul cel mai propriu pentru îngenunchierea oricărei

mândrii românești, care din vreme în vreme este palmuită într'o adevărată rivalitate de reprezentanții celor două biserici românești, ce împlinesc acolo misiuni evanghelice.

S'a sculat apoi prefectul comitatului d. Miskolczy Ferencz și drept răspuns cuvintelor episcopului Radu, a vorbit despre înfrățirea româno-maghiară, care nu e o utopie, fantomă, ci o idee care trăiește, deși în trecut de multe ori ni-am îndepărtat unii de alții. Acum avem toate cuvintele să ne apropiem, și, probabil are dreptate d. Miskolczy, căci unirea, la aceiaș masă, a membrilor din comitetul național cu Mangra și cu Papp János este neapărat cel mai viu simbol al acestei înfrățiri și apropieri. A variat în urmă, firește ca orice pacificator inteligent, frazeologia de ocazie, a necesității de înfrățire între Români și Unguri, cari au aceleaș interese, căci amândouă aceste popoare n'au în șirul celorlalte neamuri nici amici, nici rușe, nici frați de sânge.

La urmă a închinat pentru episcopul Radu „cel mai distins și mai inteligent luptător al ideii de înfrățire româno-maghiară.”

În punctul acesta ne asociem și noi cuvintelor dlui Miskolczy. Părintele episcop Radu este într'adevăr un om foarte inteligent. Câtă vreme pentru asemenea atitudini naționale, Mangra a fost huiduit și făcut imposibil, P. S. Sa, astăvară era proclamat în Blaj de episcop naționalist și vedem, că ceea ce nu-i succede trădătorului Mangra, îi succede naționalistului Radu, de a înfățișa Bihorul, unit și solidar,

în slujba unei idei, care între împrejurările de azi, este pentru noi cea mai crudă ironie, este însaș idea ticăloșiei și a îngenunchiării naționale.

Sunt într'adevăr îngrijitoare aparițiile din Bihor. D. Miskolczy avea toată dreptatea să nu solidarizeze românimea din Bihor, cu românismul din alte părți. Viața românească se află aici într'un complex declin pe toată linia. Nici o mișcare, nici un curent național nu poate străbate acolo. De jos nici o reacțiune, poporul se află în cea mai cumplită mizerie, fără școală, fără lumină; de sus, dela cele două episcopii românești, pilda corumpătoare de caractere a slugărniciilor și umilirilor naționale. Dintr'un astfel de mediu ambiant a putut răsări un Mangra și-i poate trăsni unui episcop român prin minte în aceste vremuri de deplin antagonism național ideea bizară de a aranja banchete de înfrățire în ciuda celei mai perfide politici de opresiune care caracterizează politica actualului guvern față de noi. Ce? Nu-și dă părintele episcop Radu seama de efectul politic al prânzurilor sale?

În vremea din urmă prelații noștri au început să-și reclame, cedând probabil chemării lui Tisza, rol în conducerea politicii naționale. „Telegraful Român” chiar dăunăzi când lua comitetul național în apărare împotriva noastră, revendica un drept în conducerea politicii naționale pe seama prelaților. Să ne fi dat, P. S. Sa Episcopul Radu, vre-un indiciu, cu prânzul dsale, asupra politicii pe care ni-ar inaugura-o prelații, în deplină comunitate de convingeri și proceduri cu Mangra?

Teatrale.

De Zaharie Bârsan.

E un progres uimitor, pe care-l face teatrul românesc în zilele noastre. Cei cari cunosc evoluția artei dramatice din ultimul timp au avut marea bucurie să vadă cum din an în an scena românească s'a purificat și s'a înălțat la adevărata ei chemare. Piesele lungi, melodramatice și pline de stafii și de alte minuni, singurele cari atrăgeau lumea pe atunci, azi au dispărut cu desăvârșire. În locul lor a venit literatura dramatică nouă, cu problemele ei scoase din inima vieții de toate zilele. Lumea aleargă să le discute și să se pătrundă de ele. Sălile de spectacole sunt tixite, piesele țin afișul săptămâni și luni întregi. S'au ridicat la suprafață pături de public, doritoare să fie în curent cu tot ce se crează, nu numai pentru distrație ci și pentru gândire. Cine ar fi cutezit mai acum câțiva ani să joace pe Ibsen? S'au făcut încercări, ce-i drept, dar au fost semp plătite; nu venia nimeni să se pătrundă de gândirea și de arta marelui Norvegian. Tot așa pățiau și cei cari se încumetau să joace piese germane. Din multele încercări cari s'au făcut, n'au plăcut Românilor decât două: Hoții lui Schiller și Magda lui Sudermann. Și acestea, bănușe, c'au plăcut mai mult prin superioara interpretare ce li-s'a dat. Manolescu era un Carl de mare temperament. Notara e un Franz Moor de o iscusită și magistrală compoziție. Și apoi Magda a fost impusă pe scena românească de marea noastră Agata Bârsescu!

Nu plăceau aici decât melodramele sguduitoare și lucrurile ușuratică franțuzești. Era o lipsă totală de cultură artistică.

Astăzi s'au schimbat vremurile. Fără frică putem să dăm publicului piesele de înaltă concepțiune cum e „Omul de altă dată”, al lui Porto-Riche și Goana Torțelor, a dramaturgului de o uimitor de puternică analiză și logică, Paul Hervieu. Lumea vine și aplaudă pe acești mari scriitori ai teatrului modern.

Și cu toată neîncrederea unora a ținut afișul și „Stâlpii Societății” ai lui Ibsen. Cine ar fi crezut? Doar cei cari au urmărit de-aproape dezvoltarea gustului publicului, au avut carecare speranță. Și stagiunea viitoare sunt sigur că vom vedea pe prima noastră scenă montat cu îngrijirea ce i-se cuvine, și marele cap de operă al literaturii universale, pe „Faust” al lui Goethe. Da, acum se poate juca, i-a venit timpul, are cine să-l înțeleagă.

Odată cu dezvoltarea gustului pentru teatru a început să prindă aripi și literatura dramatică românească. A început să se scrie mult pentru teatru. De unde, până mai acum patru ani, era o raritate o piesă românească, în ultimul timp, o ceată de tineri și bătrâni scriitori au bătut și bai la porțile teatrului românesc. La unii li-se deschide, la alții nu: fapt e însă că au pornit să vie mulți cari să bată acolo. E de unde să se aleagă.

Anul ăsta au venit la direcția teatrului peste o sută de piese originale. E un fapt îmbucurător acesta, e o dovadă că se muncește, cum nu s'a muncit nici odată în această direcție. Poeti și noveliști consacrați sunt ademiniți de lumina rampei. Își părăsesc vechile genuri și scriu teatru. E un îndemn de a merge înainte, e o luptă. Vor cădea mulți, de bună seamă, dar vom avea și eroi; cineva va trebui să învingă: n'are să treacă mult și scena teatrului național va trăi din producțiunile românești, susținute din când în când de sigur,

de operele nemuritoare ale clasicilor, cari numai pe prima noastră scenă se pot juca cum trebuie.

Se va curăța teatrul nostru atunci de toată puzderia de piese de adulter franțuzești, cari au cuprins scena în ultimii ani, cele mai multe mediocre în toate privințele. Vor găsi întâietate piesele românești, chiar mai slabe, dar ale noastre, cari montate și îngrijite, nu mai bine, ci numai cum s'au montat cele străine. — vor fi satisfăcătoare pentru public. Fiindea, s'ar putea afirma cu toată siguranța, că nouă din zece piese străine moderne, cari s'au jucat pe scena Teatrului, dacă ar fi fost iscălite de un român și nu de un om cu influență, de cele mai multe ori politică, ci de un tânăr scriitor de-ai noștri, — nu s'ar fi primit la Teatru. Acesta e un adevăr trist, care din fericire începe să se elatine și are să se dărime cu totul, când vom deveni conștienți de valorile noastre de acasă și când vom ajunge să avem puterea să punem în cumpănă dreptă valoarea unei lucrări, fie ea din ori care parte a lumii. Când te uiți de departe, câte nu strălucesc?!

Mișcarea teatrală românească, are să dea în 2—3 ani lucrări de-o netăgăduită valoare. Și acestea nu vor fi cerute numai de Teatrul Național ci și de celelalte teatre din capitală cari sunt și cari se vor mai face.

Afară de cele trei teatre, cari existau, Național, Liric și Davila, s'a înființat acum un al patrulea, teatrul „Comedia” și după cum se aude n'are să treacă mult și are să se mai ridice încă două și mai târziu și mai multe.

O mișcare teatrală puternică deci există. Public avem, public pregătit pentru ori ce gen teatral. Nu mai rămâne decât să muncească și să producă cei cari au chemare.

Ziarul autorizat în numărul său de mâine, pe care l'am primit astăzi, nu suflă nici un cuvânt asupra prânzului episcopului Radu. N'a adus încă hotărâre comitetul de redacție, va zice inteligentul ei director. În ori ce caz așteptăm „hotărârea”, căci am dori odată o mărturisire de profesie și în privința mangrismului altor cercuri, anume când el se ivește în atitudinea unor membrii din comitet, atitudini pe cari are o elementară datorie să le explice.

„Aula est pro nobis”. Sub titlul acesta fostul deputat naționalist sârb *Mihail Polit* publică în „Világ” un prim-articol în care analizează politica națională ungurească și ajunge la următoarele concluzii:

„O adevărată politică națională ungurească este cu puțină numai în deplină înțelegere cu naționalitățile și Croații. Ungaria nici odată n'a fost și nu va fi „regnum unius lingue”. Politica națională ungurească fără naționalități și Croați este un vis deșert. Ungaria nu este omogenă, ci eterogenă. A practica într'un stat eterogen principiile cari pot să aibă loc numai într'un stat omogen — duce la utopii”.

În sprijinul acestor concluzii, dl *Polit* se referă la politica Vienei și spune că tradiționala lozincă ungurească „Aula est pro nobis” — Curtea e de partea noastră — nu poate să dăinuiească. Indată ce se va face împăcarea dintre Germanii și Cehii din Boemia, *Aula* — va fi de partea naționalităților. Politica ungurească de azi netezește calea *trialismului*, de care Ungurilor le este așa groază.

„Românul” și interviurile noastre. Organul autorizat nu știe cum să mai paralizeze efectul interviurilor publicate în vremea din urmă la noi. În neputința lui încearcă fel de fel de proceduri. Mai întâi le-a adnotat cu întortocheri amuzante, iar acum, fără nici o adnotare, pe al dlui *D. Comșa*, îl trece numai la răvaș, fiindcă... timpul nu-i îngăduie să-l... adnoteze. Foarte bine, interviurile noastre își au importanța lor cu sau fără adnotări autorizate. Publicul știe să judece. Am vrea însă să știm, pentru ce organul autorizat îi face pe dl *Partenie Cosma*, *Dr. I. Miha*, *Nicolae Ivan* și *D. Comșa* „*oameni răsăriți din umbră*” cari vreau să aperse „*sandramau*” noastră, „*mangristă și burdista*”? Am vrea să învoce autorizat un singur motiv, nu pentru altceva, dar să-i cunoscă și publicul cetitor părerile asupra acestor valoroși români.

Tisza și Deak. O casină din Budapesta a organizat un banchet întru amintirea marelui bărbat de stat *Deák Ferencz*. Discursul festiv l-a rostit contele *Tisza István*, preamărind liberalismul lui *Deák*.

Tisza preamăriaud pe *Deák*. Reacționarul încarnat aducând clogii liberalismului unui spirit luminat...

Și aceasta numai în Ungaria se poate întâmpla!

Noul ban al Croației. Duminică au apărut în monitorul oficial autograful de desăvârșire a banului *Tomasich* și cel de numire a noului ban: *Eduard Csuvaj*. Noul ban a prestat jurământul de fidelitate Duminică, obținând cu această ocazie și aprobarea programului său politic dela monarhul. Criza politică din Croația nu s'a însemnat mult prin numirea lui *Csuvaj*, care e considerat ca o unesltă docilă a guvernului ungar actual. Noua fază a crizei se poate totuși să aducă momente interesante în mult sbuciumaa Croației. Inaugurarea noului sabor e așteptată cu neastăpăr în cercurile politice.

Sedința Camerei. La deschiderea sedinței abia erau de față 50 de deputați, în prezența cărora s'a continuat discuția apropriației.

Contele *Tisza*, despre care se zvonise că va răspunde contelui *Apponyi*, a declarat în cuibarele Camerei că nu va lua parte la discuție.

Moderafi în Brașov?

Am înregistrat și noi după *Keleti Értésítő* știrea cel puțin interesantă că „*Deșteptarea*”, prea puțin cunoscuta foaie săptămânală din Brașov, întemeiată de d. *Arsenie Vlaicu*, directorul școlii comerciale de acolo, ne pregătește o surpriză. Informatorul ungurec spunea că numita „*Deșteptare*” s'ar fi transformând în foaie politică săptămânală, tot sub conducerea dlui *Vlaicu* și cu program politic moderat. Astăzi, prin *Gazeta Transilvaniei*, aflăm mai multe. Cică „*Deșteptarea*” ar fi și apărut în noul ei ipostas, noi nu am primit-o, că d. *Arsenie Vlaicu* ar fi scris în ea un articol prim de lămurire foarte nelămurit, în care, deși declară că „*Deșteptarea*” va sta „*absolut în serviciul cauzei naționale românești*” totuși (d. *Vlaicu* are aierul că vorbește în numele mai multora) „*știm dela început, că vom fi bănuțiți, huiduiți, luați la goană și poate chiar răstigniți, stând între două focuri*”. Dar „*Gazeta Transilvaniei*” mai aduce în vilcag un amănunt care are darul să întărească tot mai mult informația din „*Keleti Értésítő*” și e în stare să lumineze cât se poate de trist rostul declarațiilor dodonice ale dlui *Arsenie Vlaicu*. *Gazeta Transilvaniei* aduce știrea că d. *Eugen Brote*, bietul falit rătăcitor, s'ar fi stabilit acum de curând la Brașov și ar avea de gând să contribuie și el cu proza lui mangristă la înseilarea coloanelor astăzi și politice ale „*Deșteptării*”.

La toate acestea am mai putea adăuga un singur amănunt: — d. *Arsenie Vlaicu* are strânse legături cu cercurile înalte bisericesti cari inspiră politica de duplicitate a „*Telegrafului român*” — și toate aparențele s'ar conjura împotriva afirmațiunii dlui *Vlaicu* că „*Deșteptarea*” lui stă „*absolut în serviciul cauzei naționale românești*”. Ar mai rămâne dovada materială care nu poate însă să întărească.

Stăm deci în fața unui fapt împlinit? D. A. *Vlaicu* în tovarășie cu E. *Brote* vrea să încerce prin coloanele „*Deșteptării*” năpărlite o propagandă moderată, mangristă, sau cum vreți să numiți?

Facem hatărul directorului școlii noastre comerciale din Brașov și așteptăm dovada mărturisirea fără nici un încunjur, care trebuie să vină în numărul viitor al „*Deșteptării*”: ce gânduri l-au bătut pe dl *Vlaicu* de s'a aventurat la scoaterea unei foi politice și dacă s'a hotărât să intre și d-asa în politica militantă, care îi sunt credințele față de programul nostru național, cari îi sunt tovarășii sprijinitori în această acțiune?

Răspunsul la aceste întrebări este solicitat nu numai de opinia publică românească, dar și de buna reputație a „*Deșteptării*”, căci, cum spunem, toate aparențele s'au conjurat împotriva ei, s'au conjurat și pot să o răstignească încă înainte de a se fi deșteptat deabinele.

Ne suspendăm, deci, și noi ca și *Gazeta* toate judecățile în această chestiune, până ce „*Deșteptarea*” își va preciza cauzele năpărlirii de astăzi și punctele ei de vedere în politica noastră națională. Pentru ce am face moarte de om, când, — poate, totuși este o scăpare prin vr'o răsândire oarecare, ori, cine știe, o mistificare răuvoitoare a sortii?

Și până atunci ținem să facem însă câteva constatări de ordin general.

Nici odată mai mult ca astăzi, după completul fiasco al nenorocitului călugăr dela Orade, care și în cercurile ungurești este cu desăvârșire lipsit de considerație tocmai din pricina fericitei lui lipse de aderenți, nu poate să moară mai repede, în fașe chiar, o acțiune similară sau chiar comună cu a lui. Poporul nostru și-a format o opinie atât de hotărâtă în privința aceasta, încât nu este și nu vor fi de ajuns o sută de broți, să poată da viață unei astfel de acțiuni. Nu vorbim de masele noastre populare, cari peste tot locul uade a pătruns glasul adevărului cuprins în programul nostru național, sunt într'o perfectă și solidară linie de bătaie, dar și intelectualii noștri, peste tot locul, în ori care parte a corpului nostru național, sunt astăzi mai mult decât ori când absolut dumiriți în ceea ce privește așa zisul mangrism, burdism, sau altă variațiune a acestei politici de căpătuială. Cine poate să dea o semnificație serioasă chiar și cunoscutelor aderențe bihorene ale lui *Mangra*, dovedește că nu vrea sau nu și poate da seama de suruburile cu cari au fost strinși bieții preoți, bătuti de soarte să preotească sub păstorirea unui satrap ca vicarul din Orade.

Și încă ceva. Ar face o socoteală care tradează un derizoriu șiretlic vulgar, orice individ ar îndrăzni să creadă că pe urma discuțiilor noastre din anul acesta s'ar putea crea în opinia noastră publică un curent menit să aprindă focul sub oala lui. Nu. Acest individ s'ar trezi deodată cu două lovituri din două părți. Noi din partea noastră, îl asigurăm, i-am aplica una, după cum este cunoscut, cu toată puterea convingerilor noastre naționale și cu toată scârba ce o avem pentru toți aventurierii noștri politici.

După toate aceste ne mai îndreptăm încă odată cu întrebarea către „*Deșteptarea*” din Brașov:

— Care îți este credința ta? Așteptăm grabnic răspuns.

Alegerile din Germania.

— Triumful organizației. —

Cu ziua de ieri, partidul social-democrat din Germania a ajuns partidul cel mai puternic în Reichstagul german. După alegerile din 1903 intrase în parlament cu aproape 100 de mandate, rămânând numai cu câteva mandate în urma partidului electoral (centrul).

La alegerile din 1907 însă partidul social-democrat n'a putut să obție mai mult de 54 de mandate, căci toate partidele burgheze se aliază împotriva lui și însuș împăratul *Wilhelm* apelase la elementele „patriotice” să voteze împotriva „*Roșilor*”. Presa din Germania grăbise atunci să prezinte această înfrângere datorită influențelor venite de sus și presiunii administrative, drept o înfrângere a ideilor socialiste, provocând apunerea partidului ca partid politic parlamentar.

Alegerile din acest an au dovedit, însă, că înfrângerea din 1907 a fost numai o înfrângere incidentală, fără urmări dăinuitoare. Partidul social-democrat în cursul acestor patru ani din urmă a urmat acțiunea de propagandă și organizare și rezultatele alegerilor de acum sunt o vie mărturie că organizarea serioasă poate să învingă toate influențele și presiunile externe.

Alegerile din Germania înseamnă triumful organizării politice.

Despre rezultatele balotagiilor dela 19 și 22 Ianuarie se anunță următoarele din Berlin:

Cu balotagiile dela 22 Ianuarie sunt cunoscute rezultatele din 364 de cercuri electorale. În celelalte 34 de cercuri balotagiile vor avea loc la 25 Ianuarie.

De pe acum se poate, însă, constata că partidul cel mai puternic în Reichstag va fi partidul social-democrat, care până acum dispune de 99 mandate, câtă vreme partidul Centralului (clerical), mai puternic până acum, dispune numai de 91 mandate.

La balotagiile de Joi partidul social-democrat, fără indoială, va mai câștiga câteva mandate, așa încât va fi reprezentat în Reichstag prin peste 100 de deputați.

La balotagiile dela 19 Ianuarie, socialiștii nu reușiseră decât în 6 cercuri; la balotagiile dela 22 Ianuarie, însă, au reușit în 27. Situația parlamentară a partidelor este următoarea:

Conservatori	41
Imperialiști	12
Centru	91
Social-democrați	99
Național-liberali	37
Progresiști populari	35
Poloni	16

Celelalte mandate le împărțesc partidele mai mărunte.

Numai în cercul I din Berlin, în care se află și palatul imperial, a reușit, după mari eforturi,

(Aprobări). Vor realiza-o dacă nu alți factori, unitatea economică și numeroasele interese comune care ne leagă și avizează la un ajutor reciproc. Dacă privim harta Europei, vom găsi două țări, Ungaria și România, care sunt înconjurate de țări mari și în șirul acestora n'au un prieten, o rudă, n'au o națiune sororă. Ungaria și România nu se pot răzima decât pe forțele lor proprii. Dacă se vor pătrunde de acest adevăr Românii din Ungaria, trebuie să conceadă, că prosperarea lor economică și culturală numai în cadrele națiunii maghiare unitare poate să fie cu putință, numai dacă vor fi cetățeni credincioși ai acestei națiuni. (Aprobări însuflețite). Aliata cea mai credincioasă a regatului român este Ungaria. Și totuși, aceste două popoare care vreme de veacuri trăiesc împreună, în urma regretabilelor neînțelegeri sunt pe cale a se înstrăina sufletește unul de altul. Aceasta, mulțumită lui Dumnezeu, nu se referă la comitatul Bihor, unde grație politicii înțelepte a înaintașilor între Români și Unguri domnește o frățietate sinceră și o armonie pașnică. Trebuie să risipim în țara întreagă credința greșită, că Ungurii ar ținti să despoaie pe Români de drepturi, precum și de caracterul lor etnic și de limbă. Trebuie să priceapă cu toții că aceasta nu-i decât o fantomă. Trebuie să ne înțelegem unii pe alții cu gând curat și risipind divergențele, trebuie să înfăptuim înfrățirea româno-maghiară întemeiată pe o sinceră prietenie. Eu, domnilor, inchin paharul meu pentru șampionul cel mai distins și mai deștept al acestei prietenii, pentru amfitrionul nostru Dr. Demetria Radu (Prelungi și însuflețite ovății).

Societatea și-a petrecut până târziu în cea mai perfectă bună dispoziție.

Carnetul unui privitor.

— Imnul Ruginei. —

„Și s'a pornit un „Rămurel”
„Să sfarme cetele de ulmi
„Să rumpă codrii verzi de brad...
„Românul”.

Pe-al nostru steag e scris: Rugina
Și perversitate în simțiri.
Vom stânge raza de lumină
Și ori ce nobile porniri.

Pe cap ne-au fost adus urgia
Nemernicii „primeitorii”.
Dar noi uniți cu calomnia,
Vom fi, vom fi învingători.

Semeți am înarmat ciomagul
Văcarilor dela Olpret,
Și ce frumos ne e șiragul,
Păcat că merge cam încet.

Ne zice „oastea lui Minciună”
Și ride astăzi ori și care,
Deviza noastră când răsună:
— Jeszenszky, Belimbroc, Tradare!

Învingători, modeste conturi
Vom prezenta unde știm noi.
Și de pe-acum ceva aconturi
Luaram, ca niște eroi.

Și doar o teamă ne n'nfioară
Al nostru cuget împăcat:
Să nu se scoale vre-unul iară
Să n'trebe cât o fi costat?

Pe-al nostru steag e scris ocară
Și hulă pentru cei aleși,
Sunt armele ce triumfară
Și n'au dat niciodată greș.

Ne-au ridicat în cap urgia
Nemernicii „primeitorii”.
Dar noi, uniți cu calomnia,
Vom fi, vom fi învingători!...

Rămurel.

Cronică literară.

Cum s'a stricat limba românească?

De Dr. Al. Tălășescu.

(Urmare.)

Natură și firea sunt cu totul corespunzătoare. Se pot înlocui reciproc. Totuș sunt cazuri în care cuvântul natură nu poate fi de mult ajutor în literatură, știință. De ex.: „Aceste fire de mătășă sunt naturale: e mătășă imitată (prefăcută)”. — „Firește că nu sunt naturale!” Ce rău ar suna: „aceste fire sunt firești” și „firește că sunt firești!”

Eu cred că „natură” este un cuvânt admisibil în al doilea plan alături de „fire”, anume natura mondială, în afară de firea organică.

Naufragiu. Nu este înnee. În cei 15 ani de când locuiesc pe malul Mării Negre am văzut câteva naufragii, adică frângerea naiei (corabiei) în care, nu în toate, n'a fost nici un înnee. Și am văzut foarte mulți înnecați fără vre-un naufragiu. Așa dar ce să mai lungim vorba: alta-i înneceul și alta-i naufragiul.

Obiect. D. Lahovary zice că să-l numim lucru. Da, bucuros când se poate. Dar când mă întreabă cineva: „Ce faci?” „Uite luerez la acest obiect”. Ori: „Ce lucru ai?” „N'am nici un lucru!” (adecă n'am ce lucru). „Atunci am să-ți dau eu ceva de lucru, ia și du acest lucru (obiect) la țarg!”

„Luceful” este un obiect lucrat de om, iar piatra, bolovanul, e un obiect și nu e lucru, decât dacă ar fi cioplit de om. Așa dar pentru nuanțarea lucrurilor cred că le putem păstra pe amândouă cuvintele.

Obligator. Să-l exprimăm cu cuvintele: din datorie? A mă îndatora însă nu corespunde întotdeauna cu a mă obliga, deoarece are și înțelesul de a face datorie. A mă obliga este a mă lera (nu cu funia) cu cuvântul de ceva, de cineva, chiar fără să fim dator, ei din bună voie! Obligator poate fi însă și fără voie, sau ea este impusă. De ex.: „E obligator să ne dăm copiii la școală. (În ori ce caz obligarea este mai adevărată.) Acelaș caracter îl avem de altfel la toate neologismele.

„N'avem numai obligațiune să ne cultivăm limba, ci chiar datorie.”

Odios. E mai mult ca urcicos și nesuferit. Ar putea fi tradus cu „urit”, dacă acesta n'ar fi și în înțelesul lipsei de frumusețe. Urcicos, nesuferit și urit poate fi cineva fără să fie odios. „S'a făcut odios în orașul nostru” adecă „il urește lumea...”

Odiosul este calificativul omului rău, pe când urcicos și nesuferit poate fi și omul cu inimă bună.

Pagină. Este față, dar față nu e întotdeauna pagină, căci fețe sunt de multe feluri: față de foaie din carte (pagină), față de om (obraz), față de pat (cearsaf), față de masă (mășăriță), etc. „Hai, fă-i față și gata!” „In caz când nu reușim: totuș trebuie să facem față afacerea”.

Dar în loc de față de foaie de carte nu e mai simplu să zicem pagină? Vorbă multă-i sărăcie.

Prezență. Cum? Tot față? „Registru de prezență funcționarilor” să-i zicem: „registru de

față funcționarilor”? „Prezența de spirit” să o numim: „Față de spirit”?

În ori ce caz prezența acestui cuvânt în limba română nu izgonește pe nici una și el umple un gol simțit în nevoile limbii.

Prețios. Să-i zicem: de mult preț! Adecă trei cuvinte în loc de unul. Pentru ce dle Lahovary? Nu e românesc? Nu e frumos? Ori numai așa ca să nu tăcem? Și cum am zice noi? „Cel mai prețios?” „Cel mai de mult preț?” De când?... de mult? Uite, cine vrea să strice limba!

Perceptor. D. L. pretinde să-i zicem: „culegător de dări, sau de bir”. Titlu cam lung, de mare senior dar nu acesta ne supără. Înainte de toate perceptorii nu culeg dările, fiindcă nici contribuabilii nu le prea lasă pe stradă, din contră, aceștia din urmă dau cam cu greu, și de aceea perceptorii le cer, ba de iau și cu sîla, cu doba. Am putea zice: adunători de dări. De ce însă trei cuvinte în loc de unul? Pe somne cu să-i distrugem pe bieții perceptori! Dar de ce atîta vorbă înzadar? Nu literații, sau filologii, ei duii miniștri de finanțe creiază perceptorii. Când d. L. va fi ministru de finanțe, se va face elacă ca la „culeșul dărilor”, atunci pungile vor zăcea în drum ca pe timpul lui Tepeș Vodă, când nimeni nu îndrăznea să le ridice de frica țepii.

Pepinieră. Să-i zicem școală. E și nu prea școală. Mai mult e cultură, cultivare, răsădire de puieți de pomi și de alți arbori. E termen tehnic concis, care ne dă o înțelegere bine definită; de ce să o întințăm?

Permișiune. Sinonim cu voie. Voia este și veselie și voință. Nu tot Românul din cuprinsul Daciei Vechi va înțelege că permișiunea este voie. Voia este și libertatea pe care și-o ia omul singur; în ori ce caz numai nevoia este venită așa de imperativ, precum este acordarea, sau neacordarea unei permișiuni. „Nu-ți este permis!” e mai imperativ decât „n'ai voie!”

Deci pentru o mai bună disciplinare a voinței noastre cerem vot de încetățenire și pentru permișiune.

Potabil, de băut. E un cuvânt tehnic din igiena: „apă potabilă” adecă bună de băut.

Ridicul, de ris: „S'a făcut de ris”. Tot ce este ridicul este de ris, dar nu tot ce este de ris este și ridicul. „Am fost la teatru, era mult de ris”: da, „dar nimic nu era ridicul”. Acest din urmă cuvânt are înțeles mai mult batjocoritor decât de veselie. Ridicul poate fi mai exact înlocuit cu caraghios. S'a făcut caraghios, avea o mutră caraghioasă (ridiculă). Acum naște întrebarea dacă cuvântul caraghios are titluri românești mai mari decât ridicul pentru că să-l înlocuim cu totul pe acest din urmă? Cuvântul caraghios n'a trecut încă Carpații, decât în câteva scrieri literare, așa că este un neologism din turcește care n'are nici o rădăcină în limba noastră. Ridicul este neologism numai ca formațiune, ca rădăcină însă cuvântul rid este de când e Românul. Așa dar ridicul e un cuvânt românesc care s'a născut în străinătate, pe când caraghios înseamnă „ochi negri”, „om cu mască”, „bufon”, „clown”, „făfălugă”, „om de ris”, „ridicul”. Dar el n'are nici un firicel de rădăcină în limba și sufletul Românului. Cum se poate dar că d. Lahovary să întrebuințeze poate de 20 de ori cuvântul caraghios și caraghiosie în broșura sa și să combată cu dispreț pe acel ridicul? Ce cuvinte urite: caraghiosie, hamalie, bazargie, bucluc etc.! Cum ar putea oare să cânte Goga, Coșbuc, Iosif, Vlahuța și alții pe asemenea limbă!...

A renunța. Zice că este „a se lepăda”. Ba nu de loc. „Mă lepăd”, aruncă dela mine tot ce nu este românesc, dar nu renunț la ceea ce prin afinitate de suflet pot primi în limba românească. Așa dar mă lepăd de ceea ce am și nu-mi trebuie, pe când nu mă pot lepăda de ceea ce încă n'am, dar pot avea: la aceasta trebuie să renunț, dacă

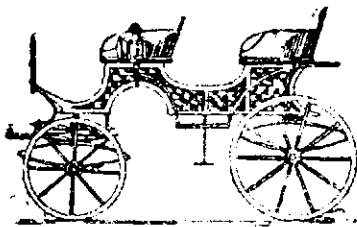
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta *obnibuse* pentru 6 persoane, *cară funebre*, felurite căruțe »landanec« cu prețuri moderate.

vreau. Și cum să renunț la ce-i bun, frumos și folositor?

Cuvântul lepăda me-a venit cu sila în formula ceremoniei botezului, când nașul se lepădă de sātana în numele copilului. Se mai zice lepădătură la avut. Așa că din toate punctele de vedere este un cuvânt urit, de care să uzăm numai acolo unde el nu poate fi înlocuit. Dar ca el să înlocuiască renunțarea, acest frumos cuvânt plin de înțeleșuri prețioase, într'adevăr e un „non sens”.

A te lăsa de (beție,că ți) nu este o renunțare. Renunțarea e o pierdere o pagubă conștientă, pe când totu știu că nu e nici o pagubă să te lași de beții și de cărți. Ar fi o mare pierdere dacă am urma sfatul dlui Lahovary și am alunga din limbă „renunțarea”.

Reparațiune, dregere. Da. „Na-ți-o frîntă că ți-am dres-o”. Reparațiune este un neologism care dublează, dar uneori nuanțează pe vechiul dregere, așa că nu-l va înlocui niciodată. Se zice: „ți-ai dres hainele?” Când avem de făcut însă o lucrare tehnică îi vom zice reparațiune: „Mi-am reparat ceasornicul, casa, mașina de treerat etc.” Mai zicem reparațiunea onoarei, și nu dregerea cinstei, fiindcă cuvântul a venit cu trebuințele timpului și nu dictat din bibliotecă. Deci va trăi!

Regret. „Imi pare rău”. Firește că-mi pare rău de ori ce trebuie să regret. Ar fi însă foarte regretabil să părăsim un cuvânt așa de frumos și concis pentru a-l înlocui cu o frază: imi pare rău. Evident că ne lipsea cuvântul care să exprime acest sentiment așa de nobil. Eu nu cred că poate fi exclus din limbă, fiindcă este de mare preț în poezii și dramă și va trăi prin urmare prin puterea voinței sale și a sentimentului ce exprimă.

(Va urma.)

Manifestațiile din București

30 de răniți. — Șefii opoziției la Palat. — Impresie în București.

Ziarele ce ne sosesc azi din București aduc rapoarte lungi despre demonstrațiile sângeroase cari au avut loc după întrunirea de Duminecă a opoziției. Din aceste rapoarte vedem că ciocnirea mulțimei cu forța armată a avut urmări mult mai regretabile, decât acela semnalat în informația noastră telegrafică de ieri. Sunt peste 30 de răniți, între cari, unii foarte grav. Demonstrațiile au impresionat adânc întreg publicul capitalei. „Seara” scrie, că șefii partidelor dd. *Brătianu și Take Ionescu* au solicitat ieri la orele 6 o audiență la Palat. M. S. Regele, se spune a fost foarte afectat de cele întâmplate. Tot ieri seara s'a ținut un consiliu de miniștrii. Azi M. Sa Regele a primit din nou pe șefii opoziției. Circulă firește diferite vești. Ziarele opoziției spun că o retragere a guvernului va urma încă în zilele acestea, în vreme ce comunicatele oficiale spun, că situația guvernului este neștirbită.

Ziua de Duminecă a fost de altfel o zi de mișcare generală politică în toată țara. În toate orașele și județele au avut loc manifestații pro și contra, cari au decurs însă în deplină ordine. A început în țară era indignărilor cetățenești, care nu se va liniști, până ce nu va aduce o schimbare.

Despre ciocnirea din București găsim în ziarele ce ni-au sosit următoarele amănunte.

Încăerarea.

După întrunire asistența a plecat să manifesteze la clubul liberal și clubul conservator-democrat, având în frunte mai multe drapele și pancarte între cari pe una era scrisă: „Jos uzurpatorii partidului conservator”, pe alta „Jos junimistii”, pe o pancartă a cetățenilor din Dâmbovița „Trăiască Take Ionescu”, mai aveau și un drapel alb în doliu.

În fața clubului conservator, având loc o încăerare între public și agenții poliției, căpitanul Arhip, comandantul sergenților de oraș și Luciu Munteanu, agent la siguranța ministerului de interne s'au ales cu capetele sparte, iar d. Pop, inspectorul șef al siguranței Capitalei, a fost bătut de mulțime.

La clubul conservator.

Clubul conservator a fost devastat cu pietre de mulțimea ce se ducea spre Patat.

În piața Teatrului scandalul luând din ce în ce mai mari proporții, s'au dat ordine pentru evacuarea acestei piețe.

În acest scop, după ce s'au dat cele trei semnale reglementare din goarnă, jandarmii pedestri au înaintat asupra mulțimei.

Lumea, în mare neregulă a început să fugă spre Bulevardul Elisabeta,

În acest timp s'au auzit trei detunături de revolver,

Focurile au fost trase dela una din ferestrele hotelului Continental.

În acelaș timp se aruncau tot felul de proiectile, călimări, lămpi, cratițe, etc. asupra soldaților din acelaș hotel, precum și dela clubul conservator-democrat.

Piața Teatrului, cu toate acestea, a fost repede evacuată, până în dreptul palatului ziarului „Independența”.

Panica. — Focurile de revolver.

Panica produsă a fost de nedescris. Mulțimea fugea în neregulă spre Capșa, spre stradele Teatrului, intra prin case, prăvălii.

Mulți, în fugă, cădeau și erau călcați în picioare. Jandarmii ajungând din urmă un număr de persoane le-a lovit cu patul puștei rănindu-le în diferite părți ale corpului.

În acest moment s'au auzit câteva focuri de revolver.

La auzul acestora, panica a fost enormă. De peste tot se auzeau strigăte de groază și de durere.

Focurile de revolver erau trase dela una din ferestrele etajului al doilea dela hotel Continental.

Tot de aci se aruncau asupra soldaților călimări, chibritelnițe, lămpi și tot felul de corpuri contodente.

O chibritelniță a lovit în cap pe d. general Deșliu. Fiind apărut de chipiu, n'a suferit nici o rană.

Jandarmii au ocupat astfel întreaga piață a Teatrului, înconjurînd-o cu un cordon.

Manifestanții fiind risipiți până în dreptul cofetăriei Capșa.

După ce au pornit focurile de revolver, trase dela fereastra hotelului Continental s'a auzit și o detunătură de pușcă.

Ce se întâmplase?

Soldații din plutonul al 3-lea de jandarmi pedestri cari ocupaseră poziția în dreptul Teatrului Național, în fața clubului conservator democrat, auzind focurile de revolver și-au încăercat armele, fără să fi primit vre-un ordin superior.

D. general Popovici văzând mișcarea plutonului, veni în fața lor, ordonând punerea armei la picior.

În acest moment, din cauza mișcării, o armă luă foc. Glonțele străbătu aerul și se înfipse în pervazul uneia din ferestrele clubului democrat.

Scrisoare din Roma.

Italia și contrabanda de război. — Două vapoare capturate. — Un incident diplomatic italo-frances? — Italia și România.

Roma, 20 Ian. n.

(Dela coresp. nostru). — O știre senzațională a răscolit toată opinia publică italiană: două vapoare au fost capturate, deoarece făceau contrabandă de război, pe socoteala Turciei.

Știrea aceasta, zic, a răscolit opinia publică deoarece vapoarele capturate sunt franceze, și relațiile diplomatice italo-franceze sunt din cele mai bune, iar toată simpatia publicului italian, actualmente, este pentru Franța. De aceea, date condițiile de prietenie în cari se găsesc aceste două națiuni, faptul că tocmai două vapoare a unei națiuni prietene fac contrabandă în detrimentul celeilalte națiuni prietene, a produs o vie consternare în întreaga opinie publică italiană.

Înainte însă de a intra în descrierea faptelor, nu putem să nu facem o tristă reflexie asupra conduitei presei și opiniei publice italiene cu ocazia acestui incident și conduita ce a avut aceiaș presă în aceiaș opinie publică față de România, cu ocazia unui incident e a m la fel, dar cu mult de mai mică importanță; și iată cum:

Acum vre-o două luni, la ministerul de război italian, a venit o știre că Turcia a comandat un mare număr de arme și muniții la niște case din Germania, și că aceste comande, deja pe drum spre Constantinopol, vor trece prin România.

Guvernul italian a intervenit pe lângă guvernul din București și a cerut ca lăzile destinate în Turcia, să fie controlate și confiscate ca contrabandă de război.

Notați un lucru: comanda de arme și muniții se făcuse în Germania; — o aliată a Italiei — parcurgea toată Austria — o altă aliată — trecea prin România, prin Bulgaria, și era destinată Turciei. Ei bine, guvernul italian nu a protestat nici la Berlin, nici la Viena, nici la Sofia, ci a intervenit numai la București, cerând secestrarea lăzilor.

Răspunsul ce a avut, a fost cel ce se cuvenea în asemenea ocazie, iar lăzile, cari nu se opreau în România, ci numai o parcurgeau intransit, așa cum trecuse prin Austria și cum trebuiau să treacă prin Bulgaria, au fost lăsate să ajungă la destinația lor.

După acest fapt, presa italiană și opinia publică s'au pornit contra României, și o campanie destul de violentă s'a dus un oare care timp contra noastră, acuzându-ne de turcofilism, de lipsă de sentimente de latinitate, pe părtași fățiși ai Turciei.

Acum, când două vapoare franceze au fost capturate cu vădita contrabandă de război, aceiaș presă și aceiaș opinie publică italiană, nu sunt așa de dirje contra Franței cum au fost contra României, ci sunt numai consternate.

Causele?

Nu este nici momentul, nici locul, și nici nu este delicat să căutăm sau să le analizăm acum, cu toate că — în parte — se ghicesc. Ne mărginim numai să asigurăm pe cetitorii noștri, că pe viitor, avem motivul să credem că relațiile italo-române, cam rărite în timpul din urmă prin schimbări în diplomația italiană, se vor strânge iar, prin schimbările din diplomația română.

În timpul din urmă, un fruntaș scriitor francez, Pierre Loti (faptul vi-l'a comunicat și corespondentul nostru din Paris într'un număr al „Tribunei” din zilele trecute) a scris contra războiului italo-ture și deci contra Italiei. Cu toate

Albert Dobó,

giuvargiu, Kolozsvár, Mátyás király-16-15.

(Telefon 842). Fost prăvălia Husznik. (Telefon 842).

Prefăcând și asortând de nou magazinul de ciasornice și giuvaricale

al lui ► Husznik János ◀ îl continui eu. ►►

Mare deposit de ciasornice și giuvaere și articole de argint veritabil și de China. Mare atelier de reparaturi. Ochelari se pregătesc

după comandă medicală. ►►

uvântul lui Pierre Loti are o destul de mare tate, totuși, presa italiană, nu a acuzat întreg neamul francez de sentimente anti italiene, ci a răspuns personal lui Pierre Loti.

Diferența este mare, și nouă Românilor nu ne poate părea bine de fel, când ne acuză de un fapt care nu există: noi iubim și apreciem pe Sora noastră mai mare Italia.

În ceea ce privește războiul actual, aprecierile și simpatiile pentru una sau pentru alta dintre națiunile beligrante, nu însămnă că întreg spiritul poporului este contrar sau vrăjmaș celeilalte, mai ales în cazul de față, de oarece originea noastră latină, ne ține strâns apropiată de frumusea și mândra Italie, moștenitoarea solului pe care a înflorit cea mai mare națiune și ai cărei descendenți suntem: Romanii.

Cum s'a întâmplat incidentul cu cele două vapoare?

Alături, Joi, crucișătorul italian Agordat, a oprit cu un foc orb de tun vaporul postal francez Carthage, l'a perchiziționat, și gășind pe bord un aeroplan, ambulat, a declarat vaporul în contravenție cu legile marinei mercantile italiene azi în vigoare asupra contrabandei de război și a silit vaporul să abordeze în portul Cagliari, din Sardinia.

Pe bordul vaporului Carthage, care face curse postale între Marsilia și Tunis, erau 800 de persoane, pasageri și echipaj. Toți aceștia azi au fost debarcați la Cagliari, iar aeroplanul cu pricina, a fost invinuit ca un corpus delicti.

Celălalt vapor a fost capturat ieri, Vineri, și se numește Manouba. Condițiile în care s'a făcut sechestrul acestui vapor, diferă de ale celui alt, deoarece, guvernul italian, avusese știrea sigură că din Marsilia, pe bordul vaporului Manouba, vor pleca spre Tripolis 29 ofițeri și soldați turci (li-se dădea și numele) ducând cu ei o mare sumă de bani, destinată oșterii turcești.

În urma acestei știri, acelaș crucișător italian Agordat a oprit vaporul francez, și l'a silit să intre în portul Cagliari.

Printre pasagerii de clasa întâi ai acestei nave, s'au găsit într'adevăr cei 29 de ofițeri indicați, și asupra a doi din ei, (ofițeri superiori de stat major) s'a găsit și suma de 10 mii de lire turcești, ceea ce face 260,000 de franci, destinați soldaților din Tripolitania.

La Roma, se încează tratative diplomatice asupra acestui incident, între Amasada franceză și ministerul de externe italian, și cu toate că incidentul acesta, a intrat în cadrul tratativelor diplomatice, totuș nu se poate considera ca o ofensă ce Franța ar aduce Italiei, mai ales că în situații cum sunt cele create de războiul actual, comerțianții și armatorii cantă să profite, să-și facă afacerile lor comerciale, de cari nu trebuie invinuit un popor și un guvern.

I. T. Alian.

AVIZ.

Abonații cari nu și-au reînnoit încă abonamentul sunt rugați prin aceasta să binevoiască a-l reînnoi cât de curînd ca să nu fim siliți a le sista excedarea ziarului. Restanțierii sunt rugați să plătească și restanța de abonament.

Adm. „Tribunei“.

Din Hunedoara.

Hunedoara, Ianuarie 1912.

Sunt vesel că iarăși Vă pot împărtăși vești bune dela noi.

Munca culturală ce am început-o ne dă nădejdi, că vom ajunge la frumoase rezultate.

Avem oameni de inimă, cari întreg sufletul lor și l-au pus în serviciul neamului spre a-l desrobi din întunec.

Acțiunea de desrobire s'a și început în presara Anului nou, când ne-am întâlnit la prima serată a tănărului nostru despărțământ al „Astrei”.

Însuflețirea cu care am decretat mai în vară înființarea acestui despărțământ s'a pectluit prin această serată.

Prelegerile practice din toate ramurile vietii, apoi declamări din poeziile lui Goga și a altor iluștri ai condeiului românesc, au fost tot atâtea momente de curată însuflețire și nădejdi, că neamul nostru — zidindu-și altarul culturii — nu va peri.

A plăcut mult faptul că tăraniii dela sate, dar mai ales *Buitavenii* în frunte cu harnicul primar *Susan Berti*, au dat ascultare apelului intelectualilor din centru, prezentându-se la această serată în număr destul de frumos.

Insemnătatea Asociațiunii pentru poporul nostru a explicat-o foarte frumos dl *Vasile Osvadă* directorul despărțământului; *Cărțile funduare și rostul lor* le-a spus pe înțelesul tuturor d. *Dr. George Dubleşiu*, v.-director al desp. și avocat apoi: *Biserica creștină și credința poporului român* predată cu multă competență de capelanul *Romul Albu*.

A urmat declamarea poeziei „Oltul” lui Goga de dl *Dr. Emil Boeriu*, un falnic Oltean din cercul dlui *Vaida*.

A cetit d. *Virgil Comșa* balada „Mănăstirea Argeșului” de *Alecsandri*, iar tinerii *Crăciun* și *Ilicia* ne-au delctat cu anecdote din *Speranță*.

În săptămânile viitoare se vor începe prelegerile în toate comunele mai apropiate de Hunedoara, luându-și roluri de prelegători toți intelectualii precum și preoții din jur.

Așa credem că vom putea desăvârși munca spre lumină și adevăr, la care trebuie să se gândească fiecare român de omenie.

Despre munca noastră viitoare și rezultatele ei o să vă scriu la timp.

Voina.

INFORMAȚII.

A R A D, 23 Ianuarie n. 1912

Alte actualități.

Tot în jurul casului „Goga-Vaida”.

Unul din corespondenții noștri bucureșteni ne trimite următoarele rînduri informative asupra unei convobiri întâmplătoare, al cărei martor a fost:

„E ora aperitivelor la bodega lui „*Lordache*” din Calea Victoriei, alături de *Capșa*. Ziua de sfântul *Ion*. Stam la masă cu un prieten al meu din Iași, un profesor de origine ardeleană. Alături de noi, la altă masă se așază un jovial istoric literar și bibliotecar al parlamentului. Numele vi-le pot spune ori și când. Și iată întră în local d. *Nicu Popovici*, directorul băncii „*Colentina*”, deputat guvernamental, originar din Brașov și, oprindu-se în apropierea mesei noastre, aduce vorba despre cazul *Vaida-Goga*!

— „Ei, iată ați văzut pățania lui *Goga*?” ne întreba, adresându-se nouă, celor trei.

— „Da”, răspundem noi. „Dar *Goga* are o scrisoare, cu doi martori, dela fostul ministru *Kristoffy*, că n'a vorbit în viața lui cu dânsul și nu a avut niciodată întâlnire undeva”.

— „Nu-i adevărat” — răspunde d. *N. Popovici* — noi știm că *Goga* și-a vopsit mustața și și-a prefăcut o altă figură și sub forma asta au tratat împreună”...

— „Da ai cetit, poate, pe *Sherlok Holmes*, dacă îți închipuiești, că *Goga* ar putea comite astfel de fapte aventuroase” — răspunde bibliotecarul.

Iar ultima reflexiune a dlui *N. Popovici* a fost următoarea:

— „D. A. C. *Popovici* a aflat chiar dela *Kristoffy*, că d. *Goga* a vorbit cu *Kristoffy* în chestia din 1910”...

Igrec.

Reproducem această scurtă convorbire absolut autentică, cu mărturisiri așa de prețioase, nu numai pentru modul de a arăta naivitatea unor oameni creduli din Regat, dar mai cu seamă pentru a reține afirmația referitoare la d. A. C. *Popovici*, care „a vorbit cu *Kristoffy*”, despre întâia vizită, care i-ar fi făcut-o *Goga* în mod medieval: desfigurată și cu mustața vopsită... Noi cunoaștem perfect mâna lungă a dlui *Aurel Popovici*, care nu e curată nici în cauza asta, știm că dsa nu e străin de nici una din intrigile ce țese cu *Vaida* și tovarășii lui, dar văzând halul în care au ajuns cu *Kristoffy* nu putem decât să-i compătimim. Lămurirea adevărului fiind făcută.

— Când „Românul” face spirit. Poste drum, în palatul *Zrinyi*, se face arareori spirit, se injură mai mult. Confrății noștri, influențați de directorul și, probabil, și din fire, noi nu-i cunoaștem, au o mare predilecție pentru injurătură. Chiar și atunci când ar vrea să ridă li-se crispează obrazul, de neaz.

Iată-i, de pildă astăzi, în numărul care apare pentru prima oară ziua, spre mai marea nenorocire a digestiei noastre de după cină. Ar vrea să facă spirit pe socoteala notiței noastre „autorizate” din numărul de *Duminecă*: „*Robespierre* a părăsit *Aradul*”, care și non e vero e ben' travato. Cică d-nealor, redacția autorizată, nu au fost la gară să petreacă pe *Robespierre*, etc., etc. Foarte bine, iubiți confrăți, luăm act și să fiți sănătoși. Dar pentru ce vă supărați atât de mult? Pentru ce ne faceți misei și infamii pentru miste rînduri atât de puțin... infame? Vedeti, voi vreți să faceți spirit și ne injurați. Voi ne faceți pe noi proști și când colo voi vă supărați pentru... o glumă. O confrăților, care este mai inteligent dintre voi? Tare ne temem că d. *Șiotele*. Va să zică n'ați fost la gară să-l petreceți pe *Robespierre*? Luăm act și vă rugăm mult: nu mai faceți spirit.

O mică rectificare însă:

Voi spuneți că eu *Y* subscrisul as fi obsedat de scene din trecutul meu, când, în memorabila întâmplare dela gara din *Arad*, as fi avut impresia că d. *Golfis* murmură un „hai sietir”. Vă înșelați și vă răgăm întrebați-l pe directorul vostru despre adevăr. El este cel cu... „hai sietir” căci el este acel muritor care, într'un sfârșit de articol, i-a adresat răposatului *A. Murășianu* acest exotice dicton. Prin urmare, vă salut și la revedere... *Y*.

— Starea sănătății *Majestății Sale*.

Din *Viena* se anunță: *Maj*. Sa este pe deplin restabilit și și-a reluat munca zilnică fără să simtă cea mai mică oboseală. Fiind starea sănătății atât de mulțumitoare, în curând se vor relua festivitățile de *Curte*. La 27 Ianuarie va avea loc primul dineu de gală, dat cu prilejul zilei onomastice a *Împăratului Wilhelm*.

— Rescumpărarea felicitărilor de anul nou.

În favorul fondului mesei studenților dela gimnaziul din *Năsăud* și-au rescumpărat felicitările de anul nou următorii domni: *Dr. G. Linul*, adv. 5 cor. *Dr. I. Scribon*, protonotar comitatens 4 cor. *I. Ghetie*, dir. gimn. 5 cor. *Ioan Corbul*, notar la sedria orfanală 10 cor. *Dr. V. Bojor*, prof. de teologie 3 cor. *Dr. D. Ciuta*, avocat, președ. fondului 10 cor. Primească și pe această cale generoșii binefăcători sincere mulțumite. — Direcțiunea gimnazială.

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Văpsire de haine. Curățare chimică.

Spălare cu aburi.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

— **Autorizatul — apare ziua.** Ziarul autorizat a uitat să și anunțe cetitorii despre o inovație ce a introdus: nu mai apare noaptea. Numărul de azi l-am primit la ora 6, cu cele din „urmășiri” dela „correspondenții săi stabili” din Viena, București, Cernăuți, Iași, Roma, Londra, Berlin, Paris și... Micălaea. E un număr foarte bogat. Articole bogate informative despre demonstrațiile din București, despre prinzul din Oradea-mare, dela primărie până la năzbâțiile lichelei de Cioflete, tot articole de actualitate, și interesante.

Cei drept, acum și tehnica îi înlesnește, să fie un ziar într'adevăr mondial, care și informează cetitorii repede și bine.

— **Denumire.** Ni-se scrie: Ministrul de culte și instrucțiune a numit la școala de stat din Petrovoșela pe dsoara Livia Penția.

— **Atentatul contra Banului.** Din Zagrab se comunică, că tabla septemvirală a aprobat sentința tribunalului, prin care acesta a condamnat la temniță pe farmacistul Matausek, care încercase un atentat contra banului Tomasekici. Matausek a fost osândit la doi ani temniță.

— † **Aureliu Munteanu,** absolvent de gimnaziu, fiul doamnei văduve Cristina Munteanu din Musca, a repausat la 22 Ianuarie n. în vîrstă de 17 ani.

Odihnească în pace!

— **Convocare.** Adunarea generală a „Reuniunii de înmormântare” din Cîneu-mare se va ține Duminică în 15 (28) Ianuarie a. e. în localitatea școlii gr.-or. române la ora 1 p. m. cu următoarea programă:

1. Săvârșirea unui parastas în memoria celor decedați dela înființarea Reuniunii. 2. Deschiderea ședinței. 3. Raportul comitetului. 4. Raportul casarului. 5. Eventuale propuneri.

Cîneu-mare, 8 Ianuarie 1912. Gheorghe Comtu, președinte. Emil Mandocca, notar.

— **In jurul achitărei fraților Zsilinszky.** Mai mare consternație a produs verdictul Curții cu juri din Budapesta prin care a achitat pe ucigașii lui Achim, — în Bichișciaba. Aici e centrul partidului condus de Achim, aici e puterea partidului. Cu să dea expresie nemulțumirii, contra sentinței de achitare, țărani au anunțat o mare adunare populară, pe care însă subprefectul n'a voit să o ia la cunoștință. „Spiritele sunt agitate” — a motivat reprezentantul oficialității. Față de această opreliște, țărani au găsit mijlocul ca totuși să țină adunarea, fie chiar și în forma unei conferențe a cercului lor. Se adunară peste 700 de persoane bărbați și femei. A vorbit avocatul Emil Biró, care a făcut o aspră critică a Curții cu juri, care a achitat pe niște ucigași ordinari.

S'a ridicat să vorbească apoi văduva lui Achim, care la întâiul cuvânt a isbucit în plîns. Plîngea împreună cu dansa întregul public, așa că conferința s'a ridicat pe câteva momente. După ce s'a mai calmât a rostit următoarea cuvîntare:

„Să nu mă lăsați, ci să mă răsbunați. Nu însă prin vărsare de sânge, ci prin ducerea la împlinire a acelor principii, pe cari vi-le-a lăsat moștenire bărbatul meu. Nu lăsați, să învingă domni...”

Cuvîntarea a avut un efect covârșitor. Țărani au făcut jurământ că vor răsbuna omorîrea fostului lor șef.

— **Războiul italo-turc.** Se dă ea provenită din izvor competent știrea, despre hotărîrea Italiei de a bloca țarmurii turcești dinspre Marea-Roșie. În cazul adevăririi acestei știri, pasul Italiei ar avea însemnate consecințe. Este încă în amintirea cetitorilor, protestul energic al marilor puteri când eu încercările flotei italiene de a străbate Marea Egeică, cu scopul vădit de a ataca țarmurii Turciei. Câte intervenții categorice, câtă încercare diplomatică pentru determinarea Italiei de a renunța la transpunerea războiului în Balcani.

Cam aceeași neliniște diplomatică începe să se observe și acum. Puterile interesate în Marea Roșie au comunicat guvernului italian că se vor opune unei astfel de nesocotințe a tratatelor internaționale, cari asigură pacea europeană. Care va fi rezultatul acestui demers nu se poate prevedea. Nu este exclusă posibilitatea unui conflict european. Totul depinde dela Italia care îl poate produce.

— „Un baron român”. Ziarele ungurești publice știri lungi despre arestarea unui „baron

român”, despre care s'a dovedit că face comerț cu serieri și fotografii obscene.

Suntem obișnuiți ca presa ungurească să pună în sarcina noastră a Românilor toate elementele stricte, reclamând pe seama lor toate elementele bune. Dacă un român din Ungaria seceră vre-un succes, foile ungurești numai decât adaugă că este „hazánkfia”, — compatriot. Dacă un străin săvârșește vre-o faptă urîtă, ni-l dă numai decât nouă...

Așa și cazul cu acest „baron român”, care se cheamă — *Albert Chanzil baron de Stella*.

Nici că se poate un nume românesc mai neaoș...

— **Serbătorirea scriitorului Strindberg.** Am făcut într'un număr trecut amintire despre marile pregătiri ce le face Suedezii pentru sărbătorirea scriitorului Strindberg, precum și despre eventualul dojin național ce ar fi trebuit să-l ia, dacă beala scriitorului s'ar fi agravat. După cum se amintea din Stockholm, Strindberg e în afară de orice pericol, iar Suedezii au ținut serbările anuale.

Serbările s'au organizat din prilejul împlinirii vârstei de 63 de ani a scriitorului. Cu aceasta ocazie toate ziarele au adus cu fotografia serbătorului, articole de preamărire. Orașul a fost pavozat splendid iar muzica militară a parcurs de dimineața străzile orașului vestind astfel pomorul și sosirea zilei de serbătoare. La teatre s'au jucat bucăți de-ale lui Strindberg. Multimea s'a adunat încă de dimineață înaintea casei scriitorului, care a fost adus într'un fotel în balcon, de unde a mulțumit cu înclinări din cap publicului care manifesta. S'a dat și un strălucit banchet, la cari s'au ridicat toast de preamărire. Predarea cadourilor s'a amânat pe mai târziu, când scriitorul va fi pe deplin întremat.

— **Serată literară.** Duminică seara a avut loc a 7-a serată literară a muncitorilor români din Arad, în sala dela „Millenium”. D. Sp. Calu deschizând ședința, salută pe cei prezenți și arată cauzele cari împiedică pe muncitori să se încălzească la roadele binefăcătoare ale culturii, dă apoi cuvîntul dlui conferențiar Sava Damian, care vorbește în termeni generali despre social-democrație. La sfârșitul conferinței îndeamnă publicul să cetească, să se ocupe mai mult cu lucruri bune și folositoare, căci numai astfel se va putea cuceri mai curînd ziua de mîine, adică ziua mîntuirii.

Urmează dra E. Scorțaru, declamînd „Cînd amintirile”, de M. Eminescu, fiind răsplătită cu furtunoase aplauze, d. I. Neguș declamă poezia „Decebal cătră popor”, d. I. Armășel cetește cu mult simț instructiva schiță „Ioan Sdrcauță” de emoseutul scriitor Octave Mirbeau. Mai se produce d. S. Calu, declamație, d. T. Moga recitează o poezie, d. I. Lazar lectură „Donă lacrimi” de Delavrancea, dra E. Scorțaru declamă „Iubirea” de (*).

Terminîndu-se programul la orele 11 d. S. Calu mulțumește călduros publicului asistent, pentru atențiunea dată și anunță mîntoarea serată pentru ziua de 11 Februarie n. când se va face și împărțirea hainelor pentru copiii săraci. — X.

— **Din glumele lui Leopold II.** Intr'o zi preotul curții și-a permis d'al face atent pe bonvivantul rege asupra conduitei sale, ce lăsa mult de dorit, din punctul de vedere al moralei.

— „Și ce se vorbește pe socoteala mea?” întrebă Leopold II pe popa.

— Se vorbește că M. T. umblă eu fete de moralitate dubioasă, răspunse popa.

— „Acelaș lucru mi-s'a povestit și despre dta, dar eu n'au erezut”, încheiă vorba Leopold.

Intr'o zi, un ofițer ofițer făcea o înflăcărată profesiune de republicanism. — fără să bănuiască că regele auzia tot ce se vorbea.

— Și eu, dle, zise regele, tăindu-i vorba, sunt republican, dar din cauza situațiunei mele, n'o pot declara în gura mare.

— **Nou record aviatic.** Din Iohanisthal se comunică: Aviatorul Grulich a făcut azi Marți, orele de dimineață o succasă ascensiune cu doi pasageri, sburînd fără întrerupere 2 ore 23 minute. Pînă acest sbor aviatorul a ajuns nou record, întrecînd sborurile de pasageri de pînă acum de 1 oră 38 minute.

— **Principesa Luisa sub epitropie.** Din Brüssel se anunță, că arhiducesa Luisa, fiica decedatului rege al Belgiei, Leopold II a fost pusă sub

epitropia surorii sale și cumnatului, contele Lónyay, voind astfel familia să reguleze starea financiară a arhiducesei, a cărei avere a fost în repetite rînduri sechestrată.

— **Dirigeabil francez în Ungaria.** Din Munkács se comunică: Sâmbătă după amiaz s'a observat deasupra comunei Beregszász un dirijiabil, care coborîndu-se au putut fi văzuți cei din na celă. Erau niște ofițeri francezi, cari au aruncat privitorilor cărți postale. Pe cărți era scris în limba germană Salutare din Franța. Dirigiabilul și-a luat drumul spre Maramurăș.

— **Concertul „Reuniunii sodalilor români din Sibiu.”** Concertele în orașe ca și al nostru sunt ceva obicinuit i publiculde cele mai multe ori le cercetează fără multă însuflețire; totuși de data asta concertul Reuniunii sodalilor români din Sibiu a fost binevenit.

Clasa de mijloc a noastră s'a prezentat într'un număr destul de mare și frumos și cu deosebită însuflețire și interes. Au venit ca să vadă de ce sunt ei înșiși în stare, au venit să asculte frumoasele melodii românești, cari prin executarea lor conștientioasă sunt în stare „și pietrele să le miște”, au mai venit apoi să contribuie fiecare cu obolul său, pentru scopul filantropic fixat încă demult, să ajute un tânăr meseriaș spre a-și perfecționa studiile în străinătate. Au asistat la acest concert și mulți intelectuali, între cari s'au putut vedea și câțiva dinre profesorii dela seminarul „Andreian”. Mulțumită harnicului președinte Victor Tordășianu, lucrurile au fost aranjate cât se poate mai bine.

Dirigentul corului Candid Popa, s'a arătat și de astădată destoinic în conducerea unui cor ca și acesta, iar persoanele cu roluri de solo, fiind bine alese, încă au arătat o deosebită destoinicie în ce privește executarea. A cecelat dsoara A. Vestemecan prin vocea ei lirică și melodioasă: iar d. I. Stanciu a dat și de astă dată, ca de atâtea ori mai înainte, dovadă despre iscusința de bun și încercat cântăreț. Dintre cântările executate de corul mixt, „Stăneuca” (muzică de Muzicescu) a fost foarte bine executată. Cea mai bine primită a fost „Măeștri și plugari” (text de Andrei Bârcean și melodie de A. Bena) dedicată prezidentului V. Tordășianu.

Aplausele nesfârșite încă au dat dovadă despre mulțumirea asistentilor.

După cina comună, când tîmeretul să avînta în jocul de horă, a apărut și un grup de călușeri cari au fost primiți și salutați prin mii de aplauze. Au jucat frumos, mai mult decât s'a așteptat, așa că la dorința multora au trebuit să mai joace odată în zori.

A urmat dansul care de sigur ar fi fost și mai frumos, de n'ar fi fost o mulțime proa mare așa că de abia se puteau mișca. Îți cădea bine să vezi pe candidații noștri de advocați jucînd alături cu meseriașii. Se arată pri aceasta că de mult interes au știut să desopte meseriașii pentru cauza noastră comună.

Dorim meseriașilor tot succese ca acesta, iar harnicului conducător viață îndelungată ca să poată alege roadele binefăcătoare. — De după culise.

ECONOMIE

Adunarea generală a „Reuniunii române de agricultură”, din comit. Sibiului pentru anul 1910.

Reuniunea aceasta și-a ținut adunarea sa generală pentru anul 1910 la 31 Dec. 1911 în comuna Turnișor, lângă Sibiu. Comitetul reuniunii a fost reprezentat prin membrii săi d. Dr. Vasile Stan, profesor seminarial, care a prezidat adunarea, dnii Aurel Coșciuc, Nicolae Iosof, Romul Simu și secretarul Victor Tordășianu. Membrii comitetului au luat parte la serviciul divin, unde a cântat frumos corul bărbătesc înființat de părintele Romul Platos.

La 12 ore s'a deschis adunarea în școală, fiind de față un număr frumos de popor-bărbați, femei, juni și copii.

Di Dr. Stan a deschis adunarea, arătînd, în limbaj popular, scopurile pe cari le urmărește

reuniunea și insistă în general asupra activității din anul 1910. Dă apoi cuvânt secretarului, dl V. Tordășianu, care face o expunere amănunțită asupra raportului general al Reuniunii pe anul 1910. În urma acestora, raportul a fost luat la cunoștință, aprobându-se socotelile pe anul 1910 și proiectul de buget pe 1912. S'a exprimit condolență pentru membrii răposați și mulțumită tuturor binefăcătorilor Reuniunii. S'a completat locul devenit vacant în comitet prin moartea membrului Dr. Petru Șpan, alegându-se în locul dănsului dl Timotei Popovici, profesor seminarial în Sibiu.

A urmat prelegerea dlui A. Cosciuc despre cultura legumilor, care pentru Turnișoreni ar putea să fie un mijloc însemnat de câștig, fiind ei în imediată apropiere a orașului Sibiu. Prelegerea a fost ascultată cu mult interes.

După prelegere a vorbit dl Tordășianu despre importanța însoțirilor de credit sistem Raiffeisen stăruind asupra necesității de a se înființa și în comuna Turnișor o astfel de însoțire. Vorbirea frumoasă a dlui Tordășianu, vorbire purcesă din prisosul dragostii ce dănsul o nutrește față țărăniime, fiind ținută pe înțelesul tuturor a străbătut la inimi și pe dată s'a s'a înscris numărul necesar de membri pentru înjghebarea însoțirii. A urmat constituirea însoțirii, ales fiind președinte dl preot local R. Platoș, iar cassar contabil dl P. Vulcu, învățător. A rămas ca Reuniunea de agricultură să facă pașii trebuincioși pentru înregistrarea firmei la tribunal. Cu această însoțire numărul însoțirilor de credit sătești, înființate de Reuniunea de agricultură în comunele de pe teritoriul comitatului Sibiu, se urecă la 25. Afară de aceste însoțiri s'au mai înființat la îndemnul și cu conlucrarea acestei reuniuni un număr frumos de astfel de însoțiri și în alte comitate.

La 4 ore d. a. s'au distribuit cărți poporului și adunarea a fost închisă de președinte după care s'a servit prinzul. Cu acest prilej s'au dat de nou îndemnuri de lucrare și purtare poporului pentru a spori în toate cele bune. Corul bărbătesc ne-a desfătat în timpul mesii cu frumoase cântări.

Seara la 7 ore a urmat șezătoarea literară aranjată de părintele Platoș. Intre punctele programului seratei s'a intercalat și o instructivă prelegere despre rolul femeii în familie și societate, ținută de dna Eugenia Tordășianu, profesoară și 2 poezii de dl O. Goga, cetite și explicate de dl Dr. Alexandru Dragomir, cand. de avocat.

Din raportul general al Reuniunii de agricultură care se extinde pe 71 de pagini, scoatem următoarele date:

Lucrările reuniunii în cursul anului 1910 au fost următoarele:

1. Expoziția de copii din Sadu, expoziția a V-a aranjată de reuniune, a izbutit spre mulțumirea tuturor și ea va avea urmări binecuvântate din punct de vedere igienic-economic asupra poporului din comună, în urma prelegerilor ținute, a premiilor împărțite etc.

2. Intruniere agricolă s'a ținut în comuna Săsăuși unde s'a înființat o însoțire de credit sistem Raiffeisen cu 80 de părtași.

3. Cultura animalelor de prăsilă. Spre acest scop reuniunea s'a ocupat cu chestiunea întocmirii de pășuni pentru creșterea tăurenilor și a viteilor și cu distribuirea unei sume de 400 cor. drept premiu între economii de vite din cercul Săliștei și al Cislădiei, cari și-au iernat mai corespunzător vitelele și junicele de prăsilă. Reuniunea a stăruit și pentru prăsierea cailor, a rimătorilor, a albinelor etc.

4. Cultura poamelor. În acest scop s'a ținut o frumoasă serbare a pomilor în comuna Mag, unde s'au plantat altoi, dându-se povețe poporului prin specialiștii în pomologie din comitetul Reuniunii. S'au distribuit altoi între membri.

5. Cultura nutrețurilor măestrite și a altor plante. Spre acest scop s'au împărțit membrilor 80 kgr. sămânță de trifoiu, 27 jum. kgr. sămânță de napi de nutreț și 44 kgr. sămânță de lăptăș.

6. Tovărășiile agricole și însoțirile de credit sătești sistem Raiffeisen. Numărul acestor însoțiri a ajuns în 1910 la numărul de 20 în comitatul Sibiului, deci s'au sporit cu 4. Ele se află în următoarele comune: Aciliu, Apoldul inferior, Loman, Pianul superior, Răchita, Roșia săsească, Veștem, Hlimbav, Nucet, Bungard, Gușterița, Mohu, Alțina, Cornățel, Tălmăcel, Reciu, Cristian, Rusciori și Săsăuși.

Toate acestea însoțiri prosperează și sunt o mare binefacere pentru poporul din comunele unde ele s'au înființat. Poporul pe zi ce merge devine mai cruțător, depunându-și la ele micile economii și ajutându-se mai cu înlesnire în multele sale trebuințe. De remarcat este că conducătorii acestor însoțiri îndeplinesc toate lucrările în mod gratuit.

Meritul înființării acestor însoțiri este al zelosului secretar, d. Victor Tordășianu, care lucrează cu zel aproape apostolic pentru răspândirea lor în comitat și dând îndrumările necesare și pentru înființarea lor și afară de granițele comitatului Sibiu.

7. Școala practică de economie din Săliște, care există cu concursul moral și sub egida Reuniunii agricole, face progrese frumoase și va deveni cu timp un izvor de binefaceri pentru populațiunea comunei Săliște și a comunelor din împrejurime.

Reuniunea are un număr frumos de mașini agricole cari se dau spre folosința poporului. Dispune de o bună Bibliotecă populară.

8. Averele Reuniunii. Venitul Reuniunii la finea anului 1910 a fost de K 3862.44. Averele întregă este de K 20.903.03.

Mișcare culturală și socială

— Petreceri, concerte. —

27 Ianuarie n.

Petrecere în Vulcan. La 14 (27) Ianuarie va avea loc în Vulcan o petrecere cu joc, împreună cu o poartă universală, bătaie cu serpentine etc., în sala hotelului Prokoppp. Inceputul la orele 8 seara.

28 Ianuarie n.

Teatru în Vidra. Corul bisericesc din Vidra-le-sus invită la reprezentarea teatrală, urmată de concert și dans, ce va avea loc la 15 (28) Ianuarie în sala școlii. Se va juca „Otravă de hârciogii” și „Țiganul în căruță”. Inceputul la orele 7 seara.

28 Ianuarie n.

Bal în Blaj. „Reuniunea femeilor române din Blaj” invită la balul ce va avea loc la 15 (28) Ianuarie în sala hotelului „Univers”. Inceputul la orele 8 seara.

3 Februarie n.

Cabaret în Borgoprund. Tinerimea română de pe valea Bârgăului invită la serata cu dans împreună cu cabaret, ce va avea loc la 3 Februarie n. (21 Ianuarie v.) în „Hotelul Comunal” din Borgoprund. Inceputul la orele 8 seara.

28 Ianuarie n.

Teatru în Boroșineu. Corul bisericesc al economilor români din Boroșineu aranjează, sub conducerea dirigentului C. Săbău, concert și reprezentare teatrală la 15 (28) Ianuarie în hotelul „Schever” din Boroșineu. După reprezentare urmează joc. Inceputul la orele 7 seara.

POȘTA REDACȚIEI.

I. Popovici, Vaidei. Ne vom ocupa cu lămuririle d-v. într'un număr viitor.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Dimitrie Ganea, Milova. Am primit 10 cor. abonament până la finea anului 1911.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

„Tribuna” institut tipografic, Nichin și cons.

Dentist în Cluj.

NAGY JENŐ

„specialist pentru dinți ardeleni fără pod în CLUJ KOLOZSVAR (La capătul străzii Jékai, în casa proprie.) Pune dinți și cu plăcere în rate pe lângă garanția de 10 ani.

Dentist în Cluj.

Leon Tolstol.

202

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

În comandamentul armatei erau două partide determinate și opuse: partidul lui Kutuzow și acel al lui Boenigsen, șeful statului major, Boris aparținea celui servil lui Kutuzow, și da totuși să se înțeleagă că moșneagul scădea și că Boenigsen era sufletul armatei, de al doilea, și nimeni nu știa ca el să arate un respect

Acum se apropia iar momentul decisiv al bătăliei care trebuia sau să-l răstoarne pe Kutuzow și să dea puterea lui Boenigsen, sau chiar dacă Kutuzow ar câștiga bătălia, să pună în evidență că victoria se datora lui Boenigsen. Ori cum ar fi ieșit, lupta de a doua zi trebuia să scoată la iveală oameni noi și să aibă drept rezultat o ploaie de recompense: Boris simțea aceasta și de aceea se simțea el în acea zi într'un mare grad de excitare.

Kutuzow care ședea nu departe de acel grup, îl remarcă pe Pierre și-l chemă la sine printr'unul din aghiotanții săi. Dar mai înainte ca el să fi putut ajunge pe Kutuzow, comandantul șef fu abordat de un soldat din miliție. Era Dologhow.

— Ce cauți acest om pe aici? întrebă Pierre.

— Ista se știe strecura pretutindeni.

— Este degradat, reluă Pierre, și are nevoie să se semnaleze din nou.

Intr'adevăr, Dologhow venea ca să prezinte un proiect.

— M'am hotărât, vorbi Dologhow, să expun Alteței Voastre, proiectul de care vă vorbesc. Puteți să mă găsiți, ori să spuneți că știți deja de ce e vorba.

— Da, da.

— Dar dacă am dreptate voi fi folositor patriei mele pentru care voiesc să mor.

— Da, da.

— Și dacă Alteța Voastră ar avea nevoie de un om căruia nu-i pasă de moarte, ea poate conta pe mine.

— Da, da, repetă Kutuzow privindu-l pe Pierre cu ochiul surizător și pe jumătate închis.

În clipa aceea Boris, cu suplețea sa de curtean, se alătură de Pierre și cu un aer natural, ca și cum ar fi urmat o conversație începută, îi zise:

— Milițienii și-au pus fără nici o paradă cămășile lor albe, ca să se pregătească de moarte. Ce eroism, conte!

Boris voia să fie auzit de serenissimul, și într'adevăr, acesta îl întrebă numai decât:

— Ce spuneai de miliție?

z

— Povesteam, Alteța Voastră, că oamenii aceștia, pentru a se pregăti de moarte, și-au pus cămășile albe, ca să se lupte mâne cu ele.

— Ah... Ce oameni admirabili! făcu Kutuzow închizând ochii și scuturind din cap... Ce oameni admirabili! repetă el.

— Ai venit să miroși praful de pușcă? îl întrebă el pe Pierre. Este un miros plăcut. Am onoarea de a fi un adorator al contesei dtale — cum îi merge? Tabăra mea e la dispoziția dtale.

După ce Pierre se îndepărtă de lângă Kutuzow, Dologhow se apropie de dănsul și îl luă de mână.

— Sunt fericit că te întâlnesc aci, conte, rosti el deslușit fără cea mai mică jenă în prezența atâtor străini. Și adaugă cu o solemnitate deosebită:

— În ajunul zilei când Dumnezeu știe care din noi va

mai rămânea în viață, sunt fericit că-ți pot spune cât de mult regret neînțelegerea care a existat între noi, și doresc să n'ai nici o pică pe mine. Te rog să mă ierți.

Pierre îl privea pe Dologhow cu un zâmbet fără a ști ce-i răspunde. Dologhow cu lacrimile în ochi se apropie de el, îl strinse înbrațe și-l sărută.

Boris spuse câteva cuvinte generalului său și contele Boenigsen se apropie numai decât de Pierre pentru a-l invita să-l însoțească la inspectarea liniei.

— Te va interesa, zise el.

— Da, mă va interesa mult, răspunse contele Bazukhow.

Boenigsen și suita sa descinseră pe drumul mare către puntea pe care ofițerul i-o indicase lui Pierre ca centrul pozițiunii. Ei trecură apoi de satul Borodino, o luară spre stânga și sosiră pe un deal înalt pe care milițienii executau lucrări de terasamente. Reduta aceea n'avea încă nume, dar mai târziu ea fu numită reduta Raevski.

Pierre nu acordă acelei redute vr'o atențiune mare. El nu știa că locul acesta va lăsa în mintea sa amintiri mai vii decât ori ce alt loc din tabăra dela Boro-lino. Ajunși în fața unor noi retransarante, Boenigsen se opri și contemplă reduta Sevardinsk unde se zăreau mai mulți călăreți. Ofițerii pretinseau că aceștia erau Napoleon și Murat și cu toții priveau grupul cu curiozitate. Pierre se uită și el, silindu-se că ghicească, care dintre acești oameni ce abia se zăreau, era Napoleon. Boenigsen se întoarse către general care se apropie de loc și îi explică pozițiunile. Pierre asculta și el, concentrându-și mintea întreagă ca să priceapă sensul bătăliei ce va avea loc; dar el simți cu durere că facultățile sale mintale nu-i ajungeau. El nu înțelegea nimic. Astfel, sosiră la extremitatea flancului stâng.

REISZ MIKSA FABRICĂ DE MOBILE

in
BÉKÉSCSABA — NAGYVÁRAD
Andrássy-ut 41—43. Rákóczi-ut 14.
(Lângă »Apollo«).

Scoaterea dinților, dinți artistici, poduri în gură, de aur, coroane, efeptuiește

QUIL REINHOLD
DENTIST,
pe lângă prețuri moderate și garanță
LUGOȘ, STR. BONNÁ CZ 11.

Prima calitate. Mașini de cusut »Singer« calitate bună, pentru femei cu 30 fl. (karikahajós) tot pentru femei 42 fl., centrala bobin 47 fl., cu 5 cutii din oricare soi 55 fl., cu luntre scufundătoare (sülyesztő karikahajós) — centrala bobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu 66 fl., precum și biciclete cu 52 floreni, pe lângă garanție de 5 ani — I ferează:

KRAUSZ HENRIK,
Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40.
Resinzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

JOHAN GENSTHALER
giuvaergiu și clasornicar,
în Orăștie. Szászváros.
Filială în Szászsebes.
Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Să fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede precis și ieftin. — Serviciu conștiințos.

Traian Turturean
lăcătuș artistic și de edificii
Bistrița — Besztercze.
10% economie la comanda
— de lucrări artistice. —
Lucrătoare aranjată cu mașini moderne.

Atențiune la cuptoarele economice de bucătărie vestite în Transilvania. — Catalog și desemnări să trimit la cerere.

Premiat cu diplomă dela corp. meseriașilor.

Botházy László,
sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip.
Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

Primesc ori-ce lucrări ce se refer la bransa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit desennu și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. Liferez pietri și nisip în cant. mare.

Cine vrea să cumpere
vițe americane
„RIPARIA PORTALIS”
pentru altoit, să se adreseze preotului Petru Pelle din Miniș (Ménés) comitatul Arad.

Pregătește: butoaie, vane
în ori-ce mărime; din lemn de stejar uscat și alb, pe lângă garanță. — Primește ori-ce comandă mare, aranjament compl. pentru pivnițe, cu preț convenabil.

MARE DEPOZIT!
FURNISORUL CURȚII REGALE ROMÂNE
WESZELY BÉLA
PRIMUL FABRICANT DE BUTOAI E,
→ LIPOVA. ←

ȚIMBALE!

Țimbele inventate de mine, cele mai moderne, cu organism dublu de oțel, foarte trainice și de o rezonanță deosebită se pot comanda numai dela mine, cu prețurile cele mai moderate, pe lângă garanție de 5 ani.

Mészáros Ferenc,
fabricant de cimbele.
Budapest, VII., Bethlen-u. 39.
Prețurentul, la cerere, se trimite gratis. Corespondența intrucât se poate să se facă în limba ungurească, germană sau sârbească.

GUSTAV SCHMIDT
fabrică de ploiere
Sibiu — Hermannstadt, G-roser-Ring No 3—5
(Palatul Bodenkredit).

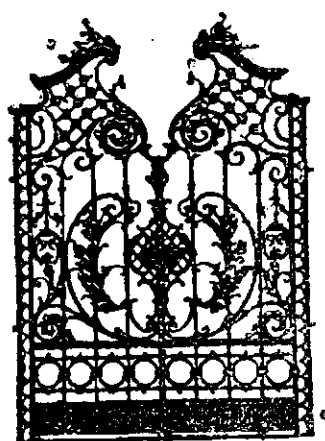
Recomandă magazinul său bogat asortat cu cele mai nouă și mai moderne

ploiere-entoutcas
(pt. soare și ploaie)
precum și
ploiere
de calitate excelentă
pentru domni și dame.
Comandele se execută prompt cu și punctualitate.

FRITZ W. LOEW,
lăcătuș artistic și pentru clădiri.
Sibiu, Potschengasse Nr. 11.

Se recomandă la ori-ce lucrări de lăcătușerie artistică și pentru clădiri precum: strângerea în fier a clădirilor, pregătire de balcoane, foșoare, îngrădituri la morminte, porți, casse de păstrare contra incendiului, basreliefuri precum și picse pentru biserici. Lucrează și după desen cu prețuri ieftine.

Numărul telefonului 23.

Ujj János,

stabiliment industrial de ciment,
în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind.
(Aradmegye).

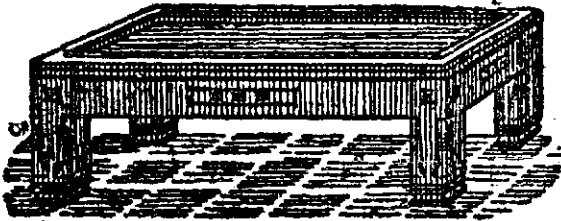
Execută țevi de beton, plăci de pavaj,
plăci de marmură artificială, terrazzo și
mozaic, colonne, scări, lavițe, cărămizi,
țigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub
sobe, vălaie de ori-ce lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și proiecte
de cheltuleli și planuri pentru poduri
de beton cu construcție de fer și pen-
tru betonizarea trottoarelor.

Premiat la expoziție cu medale de aur.

H. PÁLLÁN succesor Styászni József

prima fabrică ardelenă de billarde și timplice în
Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor.
La cerere trimite instalatori de billarde și în
provincie. — Ține mare asortiment de billarde
nou și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată
la 1875. — La dorință face și trg de schimb.

Gafea și Tea

Extras din Catalogul lui Kotányi János:

Cafea brută:

Jamaica 1/2 Chlgr.	Cor. 1'60
Portorico 1/2 >	> 1'90
Cuba 1/2 >	> 2'—
lava aur >	> 1'70

Cafea prăjită:

(În prăjitoria electrică proprie).

Calitate bună 1/2 Chlgr.	Cor. 1'00
Calitate fină 1/2 >	> 2'20
Mixtură foarte fină (Cuba, Aur, Me- nado, Mocca) 1/2 Chlgr.	> 2'60

Tea:

Rămășițe de tea 1/2 Chlgr.	Cor. 2'50
Tea de Congo 1/2 >	> 3'—
Mixtură pentru familie 1/2 Chlgr.	> 5'—
Tea imperială foarte fină 1/2 >	> 6'—
Tea Ceylon foarte aromatică 1/2 >	> 6'—
Mixtură excelentă de prăjituri pentru tea 1/2 Chlgr.	> 80

Rum:

1 litru rum pentru tea de familie	Cor. 1'90
1 litru rum fin de Brazilia	> 3'40
1 sticlă 7/10 rum fin de Jamaica	> 3'50

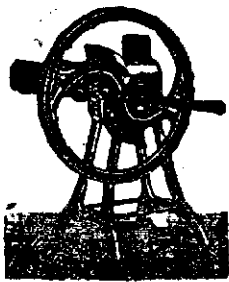
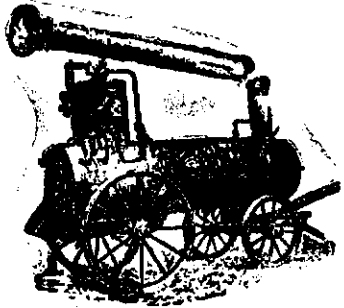
Renumitul >ARDEIU KOTÁNYI< se
vinde în cutii originale.

Kotányi János,

mare comerciant de cafea și tea.
(Soghedin, Budapesta, Viena, Döbling, Berlin, Abazia) și
ARAD, József főherceg-ut Nr. 3.
în edificiul băncii „Arad-Csanádi Takarékpénztár”.
Nr. telefonului 809.

Kálnai S.

fabrică de motoare și turnătorie de fier,
Murás-Osorhei—Marosvásárhely.

Motoare cu benzin și olei brut,
locomobile, motoare absorbitoare
de gazuri. — Mașini-motoare cu
benzin, automobile pentru arat și
îmblătit. — Primește totfelul de
montări pentru mașini, stabilimente
industriale, mașini cu aburi și în-
călzirea cu aburi, precum și exe-
cutarea a totfelul de aliaje de fier
și metale, montarea deplină a
morilor precum și reparări
în bransa aceasta.

Garantă deplină! — Serviciu
prompt! — Prețuri ieftine.

Haas Károly

primul armurar și optician din

Szabadka, Egres-u. (Uri
Kasznó).

Mare asortiment de

arme și biciclete

de cea mai bună fabricație precum și părțile constitutive ale
acestora. Se primesc pelângă garanție și prețuri moderate tot-
felul de reparaturi de arme de orice soi, mașini de cusut, bici-
clete gramofone, mașini de scris, precum și prefaceri armelor
și orice lucrări din acest ram. Serviciu punctual și conștiințios

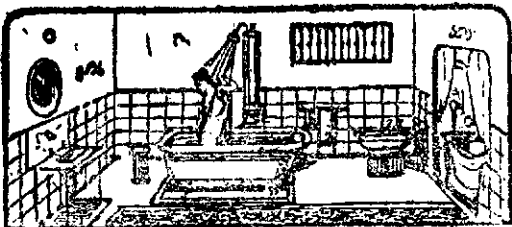
EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriază de instalațiuni

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la
edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase
pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele.
Specialist în apaducte la case, canalizări,
conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de totfelul
dela 3 coroane în sus. —
Engrosiștilor li-se dau rabat.
Depozit bogat în vâni de
scăldat, cămine, closete etc.
Serviciu conștiințios. Prețuri
moderate. Reparație promptă.

Prima fabrică ungurească de cuțite de
mașini și unelte de oțel. Fondată la 1859.

Bartusek Károly

Budapest, VI. ker. Dávid-utca 10. sz.

Singurul specialist în Un-
garia pentru fabricarea de
unelte mecanice pentru lu-
crarea lemnului.

Unelte mele taie ca
OTRAVA

și se potrivesc la ori-ce ma-
șină pentru lucrarea lemnu-
lui, pentru-că sunt fabricate
din oțel de cea mai bună calitate. Astfel sunt: *cuțitele
pentru rînde de mașini, scobitoare; capete de cuțit,
ferestraie de mână (horony) și lungime; sfredele pentru
sfredelirea de găuri adânci; cuțite de sfîșiere, unelte
pentru sfredelire, crepare și fabricarea de cepuri, cu un
cuvânt totfelul de unelte mecanice pentru lucrarea
lemnului. — Preface și osiile țitoarelor de cuțite în
patru colțuri, oprite de serviciul superior de industrie, în
osie cilindrică și fabrică, după comandă, nouă osii cilin-
drice pentru ținerea cuțitelor. Cuțite pentru compactorii.*

Ori-ce deslușiri se dau în cel mai scurt timp.

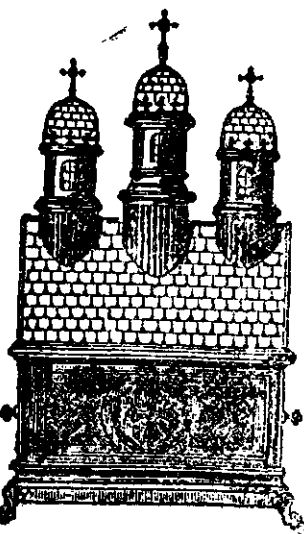
Valorizare de nisip

Cine are nisip mult, să ceară în interesul propriu, următoarele cataloage și prospecte:

- F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
- F. A. Fabricarea țiglei de beton, orânduită la lucru de mână.
- Cs. O. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
- B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
- C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Szántó és Beck, ingineri, fabrică de mașini pentru industria de nisip. Budapest, VIII. Viola u. 7.

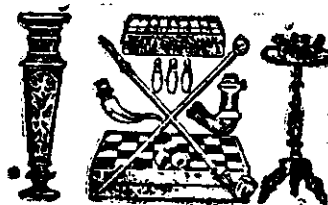

Telefon 116-53.

Stiassny és Novák

turnătorie artistică de metal.
Budapest, VI., Yáci-ut 179. sz.

Lucrează diferite decoruri la edificii, cripte. Toarnă diferite părți pentru mașini precum și table cu inscripția pentru avocați, medici și ingineri. Table cifrate cu inscripția numelor de strade pentru orașe și sate, cu prețuri ieftine.

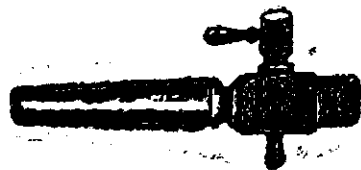
LÉVAY GYÖRGY

STRUNGAR

SZEGED, Püspök-tér 4.

Primește spre efectuare și reparare totfelul de lucruri ce aparțin acestei branșe, precum: popice și bile, dopuri și slăvini (pipe) pentru buți gherghefuri p. lucru de mână, articole p. fumători, cămășuri, spițuri etc.; bile și dacuri pentru biliard; domino, șah și totfelul de decorații, la mobile, etc., cuiere ș. a.

Comandele se efectuează prompt și conștiințios.

Georg Barthelmie

mechanic

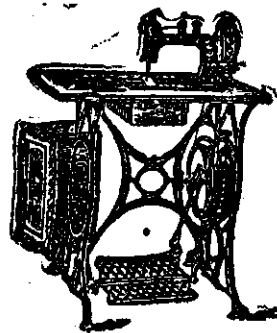
Brașov, Strada Porții Nr. 41.
(Colțul dela strada Sfântului Ioan).

Atelier pentru mașini, de scris, socotit, dictat și de cusut, apoi pentru aparate electrice și fizice, lampe electrice de buzunar, gramafone, plăci, ace, hârtie — de copiat și diferite utensilii. —

Telefon 380.

— Instructor pentru scris la mașină. —

Invenție senzațională.

• **ANTICOL** •

Brevetat sub
No 3956.

Scutit prin lege
sub No 141.

In atenția prăsititorilor de vite!

ANTICOLUL e de un efect uimitor **COLICEI.**
în contra:

Experiența de doi ani la regimentul I. de husari arată că în contra colicei nu există un alt leac mai cu efect decât **ANTICOLUL**, deoarece în toate cazurile și un prav ajunge ca să producă efectul așteptat. La cai în cazurile cele mai grave e destul un prav, vindecare la 1½ ore. La vite cornute 1 eventual 2 pravuri; vindecarea 1 oră
In propriul interes comandă o cutie, ca să o ai în caz de lipsă, costă 4 coroane (2 pravuri).

Se poate comanda la:

LABORATORUL ANTICOL

Mayer Ignác, med. veterinar șef reg. Brașov.

Kaiseri. und Königl.
Husaren-Regiment Kaiser No 1.

Certificat.

Subsemnatul am folosit preparatul dlui Mayer Ignác, medic veterinar de stat, la boala așa numită colică, atât a cailor mici cât și la al regimentului, cu un rezultat uimitor, pentru care, precum și pentru forma ușor de usat îl recomand cu căldură orișicui.

Brașov, 21 Aprilie 1896.

(L. S.)

ss. Litke, colonel.

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor gr. cat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noui zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.